

SOCIÁLNĚ GEOGRAFICKÁ REGIONALIZACE

Program kurzu (Z0096) v podzimním semestru 2015

Přednáška: pondělí 16.00 - 17.50, posluchárna Z3 (Petr Daněk, danek@sci.muni.cz),

Seminář: čtvrtek 17.00 – 17.50, posluchárna Z3 (Michal Navrátil, 439880@mail.muni.cz)

Témata přednášek:

1. Co je to region? Základní teoretické koncepce regionu.
2. Regionální geografie a regionalizace. Místo regionalizace ve vývoji geografického myšlení. Albertovská škola. Kritika prostorové vědy.
3. Elementy a komplexy. Místo geografie v klasifikaci věd. Pojetí geografické organizace společnosti.
4. Proces územní koncentrace společenských jevů a jeho řádovostní diferenciací. Metody hodnocení územní koncentrace. Vývoj územní koncentrace obyvatelstva v českých zemích.
5. Proces urbanizace a vývoj hierarchie středisek.
6. Funkční diferenciací koncentračního procesu, specializace středisek, KfV.
7. Hierarchie regionálních procesů a řádovostní úrovně systému osídlení ČR. Zásady vymezování regionů. Postup vymezení pracovních regionů.
8. Zdroje dat. Modely prostorových interakcí. Metody vymezení obslužných regionů.
9. Vymezování komplexních regionů. Vnitřní struktura mikroregionu: regionalizace na subregionální úrovni.
10. Soustava indikátorů pro komparaci a hodnocení vývoje regionální struktury.
11. Regionální organizace ČR (1980 - 2011). Dlouhodobé vývojové tendence regionální organizace.
12. Současné vývojové tendence - „geografie transformace“ a „geografie neoliberalizace“ české společnosti.
13. Územní administrativa. Funkční regionalizace a územně správní členění. Vývoj územně správního členění českých zemí. Funkční regiony a reforma územní veřejné správy.

Semináře:

1. Formát seminářů, zadání úkolů. Úvodní test.
2. Zadání cvičení č. 1: Vývoj územní koncentrace obyvatelstva (1869 – 2011) ve vybraném území.
3. Seminář: diskuse k textu Paasi (2002). Zadání cvičení č. 2: Ověření procesu hierarchizace pomocí pravidla velikostního pořadí měst.
4. Prezentace výsledků cvičení č. 1. Zadání cvičení č. 3: Funkční diferenciací koncentračního procesu prostřednictvím výpočtu komplexní funkční velikosti.
5. Prezentace výsledků cvičení č. 2. Výběr střediska pro seminární práci.
6. Prezentace výsledků cvičení č. 3.
7. Zadání seminární práce: vymezení pracovního mikroregionu.
8. Zadání seminární práce: vymezení obslužného a komplexního mikroregionu.
9. Zadání seminární práce: hodnotící charakteristiky, vnitřní struktura komplexního mikroregionu.
10. Zadání seminární práce: změny ve vymezení pracovního mikroregionu 2001-2011.

11. Zadání seminární práce: srovnání s administrativním členěním území.
12. Prezentace seminárních prací 1.
13. Prezentace seminárních prací 2. Závěrečné shrnutí.

Předpoklady pro úspěšné absolvování kurzu a jejich bodové hodnocení:

a) Komentář a otázky k četbě	10
b) Empirická cvičení (vypracování ve dvojicích)	
a. Vývoj územní koncentrace obyvatelstva (1869 – 2001) ve vybraném území	10
b. Ověření procesu hierarchizace pomocí pravidla velikostního pořadí měst ve vybraném území	10
c. Komplexní funkční velikost středisek ve vybraném regionu	10
c) Vymezení komplexního mikroregionu a hodnocení jeho vnitřní struktury (seminární práce)	20
d) Závěrečný test (nejméně 60% bodů)	40
Celkem	100

Termín odevzdání cvičení: do 14 dnů od zadání. Seminární práce: do pondělí 7. 12. 2015.

Četba na seminář:

Paasi, A. (2002) Place and region: regional worlds and words. *Progress in Human Geography* 26 (6), s. 802-811.

Doporučená literatura:

- Allen, J., Massey, D., Cochrane, A. (1998) *Rethinking the Region*. London: Routledge.
- Blažek, J. (1996) Meziregionální rozdíly v ČR v transformačním období. *Geografie – Sborník ČGS*, 101 (4), s. 265-277.
- Blažek, J., Uhlíř, D. (2011) *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. 2. vydání. Praha, Univerzita Karlova .
- Cloke, P, Philo, Ch., Sadler, D. (1991) *Approaching Human Geography: An Introduction to Theoretical Debates*. London: Paul Chapman.
- Daněk, P. (2013) *Geografické myšlení: úvod do teoretických přístupů*. Brno: Masarykova univerzita.
- Dostál, P., Hampl, M. (1994) Development of an Urban System: General Conception and Specific Features in the Czech Republic. In: Barlow, M., Dostál, P., Hampl, M. (ed.) *Territory, Society and Administration*. Amsterdam: University of Amsterdam.
- Gregory, D. et al (2009) *The Dictionary of Human Geography*. 5th ed. Chichester, UK: Wiley& Blackwell. Hesla: Region; Regional Geography.
- Haggett, P. (2002) *Geography: A Modern Synthesis*. New York: Harper&Row (4. kap.).
- Hampl, M. (2012) Hierarchické organizace v realitě: pojetí, poznávací a praktický smysl studia. *Geografie*, 117, č. 3, s. 253-265.
- Hampl, M. (2010): Regionální diferenciacce společnosti: obecné typy vyvojových procesů. *Geografie*, 115, č. 1, s. 1–20.
- Hampl, M. (2007) Regionální diferenciacce současného socioekonomického vývoje v České republice. *Sociologický časopis*, vol. 42 (No. 5), s. 889-910.
- Hampl, M. (2005) Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext. Praha: Přírodovědecká fakulta UK
- Hampl, M. (1998) *Realita, společnost a geografická organizace: hledání integrálního řádu*. Praha: Přírodovědecká fakulta UK.

- Hampl, M. (1990) Územně správní uspořádání České republiky: Koncepční problémy a varianty řešení. *Sborník ČGS*, 95 (4), s. 248-259.
- Hampl, M., Gardavský, V., Kühnl, K. (1987) Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR. Praha: Univerzita Karlova.
- Hampl, M., Müller, J. (2011): Společenská transformace a regionální diferenciacie Česka: příklad vývoje rozmístění pracovních míst a obyvatelstva. *Geografie*, 116, č. 3, s. 211–230.
- Hampl, M. a kol. (1996) Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Praha: Přírodovědecká fakulta UK (Kapitoly 1 až 4).
- Hampl, M. (ed.) (1999) Geography of Societal Transformation in the Czech Republic. Praha: Department of Social Geography and Regional Development, Charles University.
- Hampl, M. (ed.) (2002) Regionální rozvoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie. Praha: Přírodovědecká fakulta UK.
- Hart, J. F. (1982) The Highest Form of the Geographer's Art. *Annals of the Association of American Geographers*, 72 (1), s. 1-29.
- Hartshorne, R. (1996) The character of regional geography. In Agnew, J., Livingstone, D. N., Rogers, A. (eds.) *Human Geography: An Essential Anthology*. Oxford: Blackwell, s. 388-397.
- Massey, D., Jess, P. (eds.) (1995) *A Place in the World*. Oxford: Oxford University Press a Open University Press.
- Ištok, R., Matlovič, R., Michaeli, E. (1999) Geografia verejnej správy. Prešovská univerzita, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešov.
- Kára, J. (1989) Příspěvek k formování geografické teorie osídlení. *Sborník ČGS*, 94(2), s. 81-88.
- Korčák, J. (1973) Geografie obyvatelstva ve statistické syntéze. Praha: Universita Karlova. (Kapitoly 4, 7, 8 aj.)
- Paasi, A. (1986) The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia*, 164 (1), s. 105-146.
- Paasi, A. (2002) Place and region: regional worlds and words. *Progress in Human Geography* 26 (6), s. 802-811.
- Paasi, A. (2003) Region and place: regional identity in question. *Progress in Human Geography* 27 (4) pp. 475–485.
- Paasi, A. (2004) Place and region: looking through the prism of scale *Progress in Human Geography* 28 (4) pp. 536 – 546.
- Paasi, A. (2009) Regional Geography I. In Kitchin, R. N. Thrift (eds.) *International Encyclopedia of Human Geography*. Vol. 9, s. 214-227. Elsevier, Oxford.
- Robinson, G. M. (1998) *Methods and Techniques in Human Geography*. London: Wiley.
- Řehák, S. (1988) Dojíždka v ČSSR na úrovni dojíždčkových regionů i v mezistřediskovém pojetí. *Sborník ČGS*, 93, č. 3, str. 169 – 182.
- Střída, M (1988) Geografická regionalizace na území Československa. *Sborník ČGS*, 93, č. 4, str. 241-251.
- Tomaney, J. (2009) Region. In Kitchin, R. a N. Thrift (ed.): *International Encyclopedia of Human Geography*, Elsevier, Vol. 9, s. 136-150.
- Vidláková, O., Zářecký, P. (1989) Administrativní reformy v některých evropských zemích a jejich geografické perspektivy. *Sborník ČGS*, 94, č. 1, str. 37-46.